

Изследване на лабораторна автономна соларна система

Опитните изследвания са реализирани на работеща автономна фотоволтаична система за малка мощност с основните компоненти от архитектурата:

1. Соларни панели СП (фотоволтаични модули).

Соларни панели изпълняват функцията на соларен генератор за постоянно напрежение и ток. Генерираната изходна мощност захранва постояннотокови консуматори през соларен заряден контролер и поддържа капацитета и номиналното напрежение на акумулаторните батерии (АБ) включени към автономна фотоволтаична система (АФС).

Еднотипните СП от фиг. 3.24 са два броя в паралелна схема на свързване, за генериране на по-голям изходен ток. Както се вижда от снимката закрепени са стационарно на покрив с южно изложение под ъгъл от 45° .

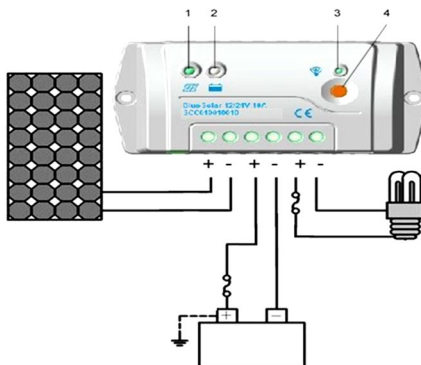
Фиг. 1. Изглед на монтираните СП от АФС за малка мощност

Таблица.1. Параметри на соларните панели.

Параметър, дименсия	LX-100M 125-36
Пикова мощност P_{mpp} [Wp]	100
Толеранс на мощността	0 / +5%
Номинален ток I_{mpp} [A]	5.39
Номинално напрежение V_{mpp} [V]	18.70
Ток на късо съединение I_{sc} [A]	5.87
Напрежение на празен ход V_{oc} [V]	21.60
Темп. коефициент по мощност [P]	-0.49%
Темп. коефициент по ток [I]	0.05%
Темп. коефициент по напр. [V]	-0.35%
Размери на модула	1194x542мм
Брой клетки клетъчен тип	4x 9 mono
Байпасни диод	2x 12 A

2. Соларен заряден контролер.

Соларният заряден контролер изпълнява разпределителни и регулиращи функции чрез алгоритъм на широчинно – импулсна модулация ШИМ (PWM), управляващ изходната мощност в зависимост от големината на товара. Той определя посоката на обмен на енергия между източниците СП и АБ към постояннотоковите консуматори.

Фиг.2. Заряден контролер - Charge Controller 12/24V – 10A 1. индикатор за СП. 2. светодиод за АБ. 3. индикатор за натоварване. 4. бутон за комутация на изхода

- Изборът на соларен контролер се определя по условието за изходен ток $I_{\max}$:

$$I_{\max} \geq 1,1 \cdot I_{s.c.} \quad (1)$$

където,

$I_{s.c.}$ – пиков ток на късо съединение на изхода на СП.

Таблица.2. Параметри за соларния заряден контролер-BlueSolar PWM

Автоматично задава U_{AB}	12/24V
Максимален ток от АБ или СП	10A
Автоматично изключване на изхода	Да
Максимален допустимо напрежение от СП	28V / 55V
Собствена консумация	<10mA
Контрол на устройството при изменение на входните параметри	ръчен контрол и изключване при ниско напрежение
Защити от претоварване, късо съединение, обръщане на полюсите на АБ и от прегряване.	да
Работна температура	от -20 до +50°C
Максимална влажност (без конденз)	98%
Максимално напрежение на зареждане АБ	14.4V / 28.8V
Режим на зареждане АБ	13.8V/27.6V
Номинална стойност на зареждане АБ	14.6V/29.2V
Режим на минимално входно напрежение.	11.1V / 22.2V

3. Тягови акумулаторни батерии (АБ).

Зарядният контролер първо се свързва към АБ и след това към СП. През нощта СП не работят, тогава АБ захранват АФС, а през денят при слънчево време те се зареждат.

Фиг.3. Снимка на свързани в схема елементи от соларната система.

Технически данни на АБ :

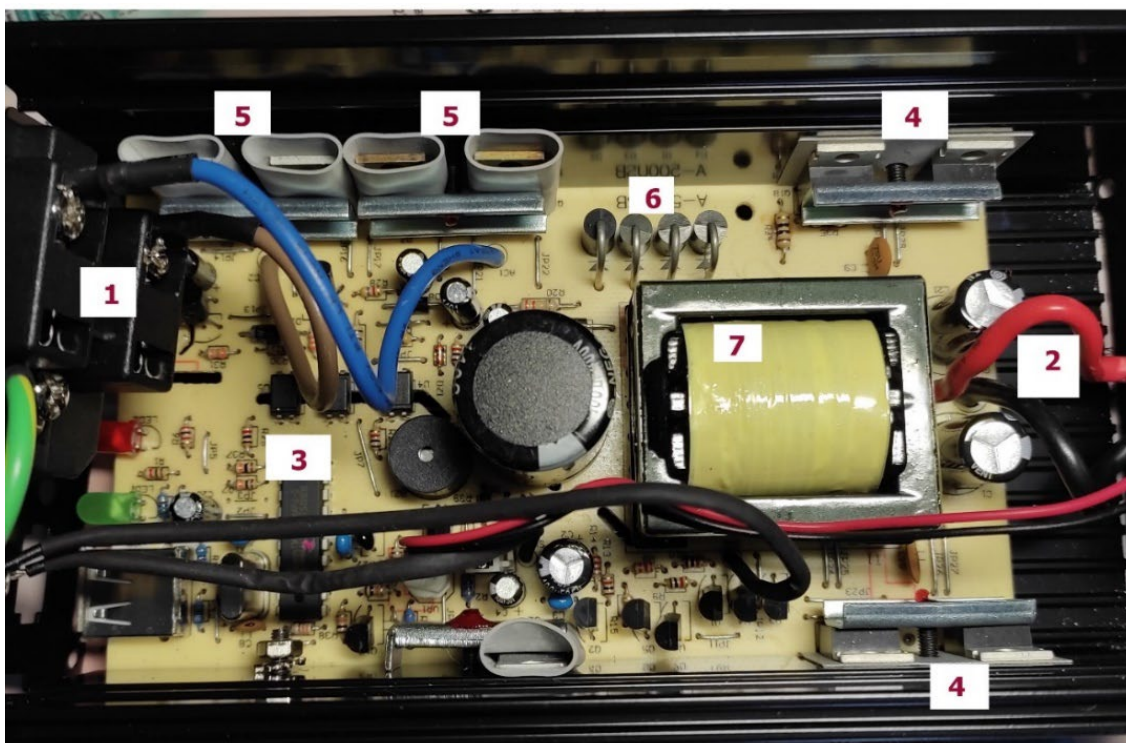
- Номинален капацитет 24Ah
- Номинално напрежение 12V
- Номинален капацитет за паралелно свързани две батерии 48Ah

4. Принцип на действие и позиции на модулите от инвертор на напрежение

Инвертора на напрежение от фиг.4 с модифицирана синусоида е свързан през входните клеми към изхода на соларния контролер с постоянно напрежение 12V. Мрежовото напрежение на изходния излаз е 230V с номинална мощност 300VA.

Фиг.4. Снимка на кутията и входен излаз вляво и изходен излаз вдясно на инвертора на напрежение с модифицирана синусоида

Фиг. 5. Снимка на отворената кутия на инвертора от страна елементи.

• **Принцип на действие и позиции на компонентите от кутията на фиг.5:**

Позиция 1 изходното променливо напрежение 230V.

Позиция 2 входното постоянно ниско напрежение 12V.

Позиция 3 контролерът е програмиран с алгоритъм задаващ необходимите управляващи сигнали за работата на инвертора.

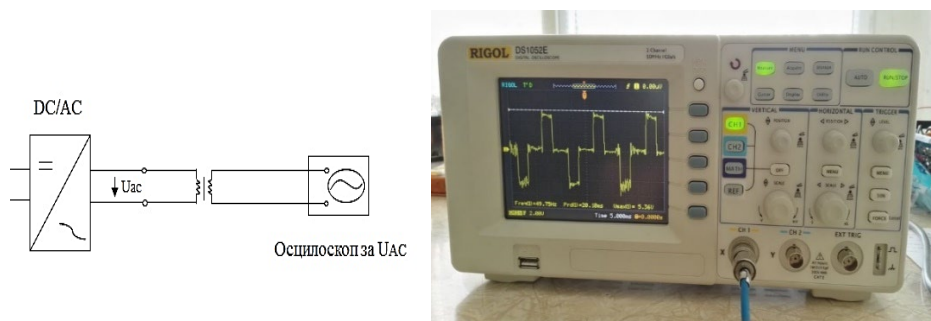
Позиция 4 Четири силови импулсни транзистора от страна ниско напрежение изграждат архитектурата на двураменна мостова схема на първия инвертор.

Позиция 5 Четири силови импулсни транзистора от страна високо напрежение изграждат архитектурата на двураменна мостова схема на инвертора за генериране на високо напрежение с ниска честота. Изходните високоволтови импулси притежават правоъгълна форма (модифицирана синусоида), за това преминават през изглаждащ филтър LC.

Позиция 6 мостова вентилна схема от четири мощни диода е предназначена за изправяне на високото постоянно напрежение.

Позиция 7 силовият високочестотен трансформатор на вторичната си страна повишава и чрез изправителна група то се изправя и „изглажда“ до напрежението 300V, след което са подава на входа на втория инвертор, изграден със силовите елементи от позиция 5.

- **Определяне формата на вълната на мрежовото напрежение измерена на изхода на инвертора през трансформатор**

Фиг 6. Измерена модифицирана форма на вълната на изходното напрежение през разделителен трансформатор.

- **Коефициент на полезно действие (к.п.д.) на инвертора на напрежение.**

Коефициентът на полезно действие η за инвертора на напрежение се определя от отношението на изходната мощност $P_{изх.}$ към входната $P_{вх.}$:

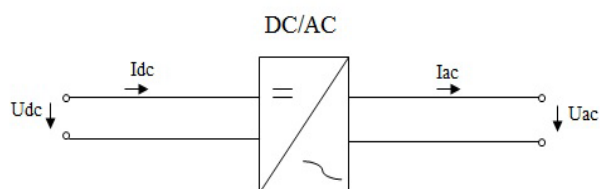
$$\eta = \frac{P_{изх.}}{P_{вх.}} \cdot 100[\%] \quad (2)$$

Измервателните уреди за променлив ток $\sim I$ и променливо напрежение $\sim U$ отчитат ефективните им стойности. Техните амплитудни стойности се изчисляват за синусоидални сигнали по изразите:

$$U_m = \sqrt{2} \cdot U ; I_m = \sqrt{2} \cdot I \quad (3)$$

При несинусоидална форма на напрежението, както е в случаят с модифицираната синусоида, измервателните прибори за ток и напрежение показват средните стойности:

$$U_{\text{средно}} = \frac{2}{\pi} \cdot U_m \quad (4)$$

Фиг. 7. Блокова схема на инвертора и измерените параметри

Постояннотоковата мощност се определя с израз:

$$P_{вх.} = U_{DC} \cdot I_{DC} \quad (5)$$

Променливотоковата мощност се определя с израза:

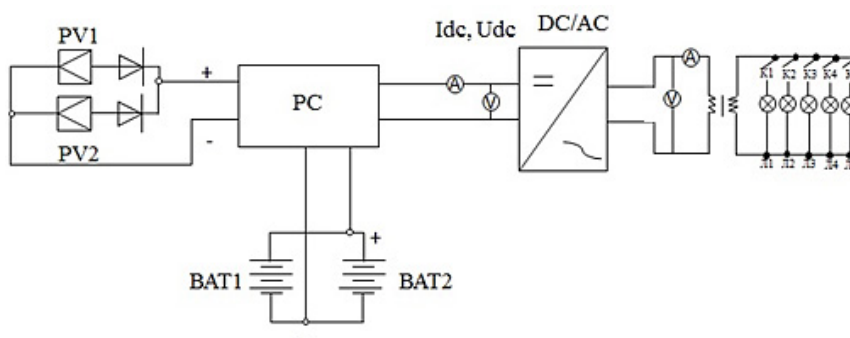
$$P_{\text{изх.}} = U_{\text{AC}} \cdot I_{\text{AC}} \cdot \cos(\varphi) \quad (6)$$

При активен товар приемаме, че в изхода е само първи хармоник $f = 50\text{Hz}$, защото $\cos(\varphi) = 1$. Тогава за изходната мощност получаваме:

$$P_{\text{изх.}} = U_{\text{AC}} \cdot I_{\text{AC}} \quad (7)$$

5. Експеримент с инвертора при различен по вид консуматори

• **Натоварване с индуктивно - активен товар, мрежов трансформатор и лампи с нажежаема жичка**

Фиг.8. Схема на опитната постановка - свързване на активно - индуктивен товар: мрежов трансформатор и лампи с нажежаема жичка в изхода на инвертора

Ефективността при натоварване на инвертора до достигане на номинална големина се определя в относителни единици по израза:

$$\eta_s = S/S_m \cdot 100 \% \quad (8)$$

където:

S, VA – изчислената пълна мощност при натоварване;

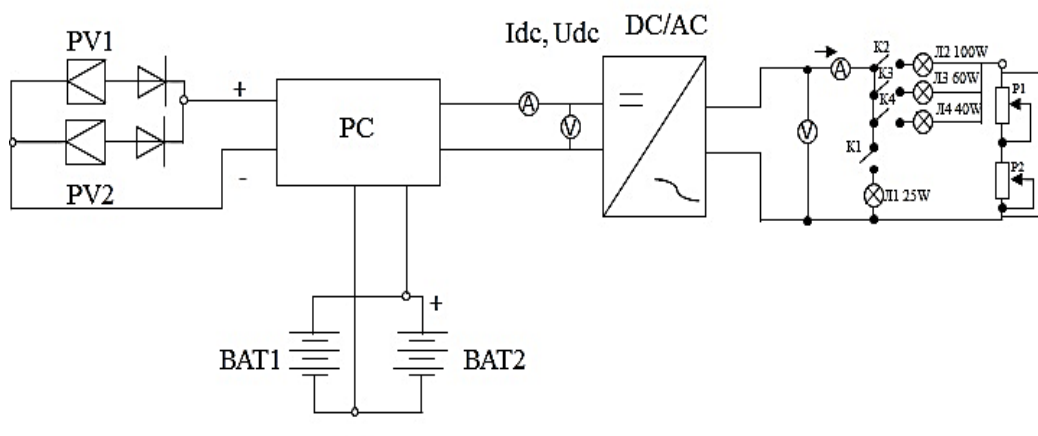
$S_m = 300 \text{ VA}$ - номиналната стойност на пълната мощност;

Таблица.3. Натоварване с мрежов трансформатор и лампи

лампи	$U_{\text{AC}}; \text{V}$	$I_{\text{AC}}; \text{A}$	$S_{\text{AC}}; \text{VA}$	$\eta_s \%$
Л ₁	234	0,29	67,86	22,62
Л ₂	236	0,38	89,68	29,89
Л ₃	237	0,47	111,39	37,13
Л ₄	238	0,57	135,66	45,22
Л ₅	235	0,97	227,95	75,98

Отчетите от табл.3.5 са измерени и изчислени величини, определящи ефективността на инвертора при поэтапното му натоварване, до достигане на номинална големина. Натоварването над 45% автоматично включва вентилатор за охлаждане на силовите елементи в кутията на инвертора.

• **Натоварване с активен консуматор - лампи с нажежаема жичка и реостат**

Фиг.9. Схема на опитната постановка – ключовете K1, K2, K3 и K4 стъпково натоварват инвертора

Изследванията се изпълняват по схема от фиг.9 с измерените и изчислени величини:

U_{PV} – постоянно напрежение от соларните модули

I_{PV} – постоянен ток от соларните модули

U_{DC} - постоянно напрежение от изхода на зарядният контролер

I_{PV} - постоянен ток на изхода на зарядният контролер

U_{AC} – променливо напрежение на изхода на инвертора на напрежение

I_{AC} - променлив ток на изхода на инвертора на напрежение

P_{dc} – активна мощност измерена на входа на инвертора W

$P_{dc}, \% 300$ - активна мощност измерена на входа на инвертора в относителни единици

P_{ac} - активна мощност измерена на изхода на инвертора W

$P_{ac}, \% 300$ - активна мощност измерена на изхода на инвертора в относителни единици

Таблица 4. Натоварване с активен консуматор

Lamps and rheostat	U_{DC} V	I_{DC} A	U_{AC} V	I_{AC} A	U_{PV} V	I_{PV} A
R ₁	14,4	1,86	223	0,078	20,2	1,9
R ₂	14,3	4,6	230	0,19	17,5	4,7
R ₃	14,3	5	227	0,21	17,2	5,1
R ₄	14,3	5,5	230	0,23	16,7	5,6
R ₅	14,2	6	230	0,27	15,2	6,3
R ₆	14,2	6,5	228	0,29	15,1	6,6
R ₇	13,7	7	228	0,31	13,9	6,4
R ₈	13,9	7,5	228	0,33	14,1	7,1
R ₉	13,8	8	228	0,36	14	6,8
R ₁₀	13,7	9	235	0,41	14	7,1
R ₁₁	13,6	10	233	0,44	13,8	6,9
R ₁₂	13,4	11	236	0,50	13,8	5,7
R ₁₃	12,8	19	235	0,85	13,1	6,5

Таблица 5. Изчисления при работа с активен товар

R, Ω	P _{dc} , W	P _{ac} , W	к.п.д., %	P _{ac} , %300	P _{dc} , %300
R1	26,78	17,39	64,94	5,80	8,93
R2	65,78	43,70	66,43	14,57	21,93
R3	71,50	47,67	66,67	15,89	23,83
R4	78,65	52,90	67,26	17,63	26,22
R5	85,20	62,10	72,89	20,70	28,40
R6	92,30	66,12	71,64	22,04	30,77
R7	95,90	70,68	73,70	23,56	31,97
R8	104,25	75,24	72,17	25,08	34,75
R9	110,40	82,08	74,35	27,36	36,80
R10	123,30	96,35	78,14	32,12	41,10
R11	136,00	102,52	75,38	34,17	45,33
R12	147,40	118,00	80,05	39,33	49,13
R13	243,20	199,75	82,13	66,58	81,07

Фиг.10. Графично представяне на зависимост между ефективността на инвертора от изменението мощностите на консуматора в относителни единици

Изводи и анализи

- Проектирането, изследвания и експерименти са осъществени върху изградена и функциониращ соларна система
- При анализа се наблюдава повишаване и стабилизиране на U_{AC} при номинално натоварване поради работата на инвертора с най-висок к.п.д.
- Зависимостта между изходната и входната мощност определя ефективността на работа на системата и е най-голяма при номинално натоварване. Диаграмите показани на фиг. 10 отчитат повишено к.п.д., когато инвертора е в номинален режим на работа.

автор: Васил Борисов Иванов

Университет „Проф. д-р Асен Златаров” – Бургас, 2023г.